

PERSOONLIJK VERHAAL

ITHAMAR & GONNY LEHMANN: BEGRAAFPLAATSEN IN ISRAËL

Mijn ouders waren Duitse Joden, die in Berlijn woonden. Daar ben ik in 1934 geboren. Na de opkomst van de nazi's en zeker na de Kristallnacht (1938) probeerden Joden Duitsland te ontvluchten, ook mijn familie die deels naar de V.S. en deels naar Palestina gingen. Omdat mijn vader ernstig ziek was (tbc) kreeg hij geen visum van de Britten (Palestina was toen Brits mandaat), maar probeerde toen via Shanghai naar Palestina te vluchten; hij overleed echter in China. Samen met mijn moeder ging ik per boot van Italië naar Haifa. Ik groeide eerst op in kibboets Ein Gev aan het meer van Galilea, verhuisde daarna met mijn moeder naar Haifa en stichtte later met mijn jeugdbeweging zelf kibboets Magal, niet ver van de Jordaanse grens. Na mijn studie schoolmuziek in Tel Aviv ging ik verder studeren aan het conservatorium in Den Haag. Daar heb ik Gonny ontmoet, we trouwden en na mijn studie zijn we samen naar Israël gegaan. Na de Jom Kipoeroorlog van 1973, waarin ik een tijdlang in dienst ben geweest, besloten we met onze kinderen terug te keren naar Nederland. Daar ben ik tot mijn pensionering leraar AMV (Algemene Muzikale Vorming) op de muziekschool in Deurne geweest.

Gonny is regelmatig mee geweest met de funeraire reizen, die door Rindert en Jeannette werden georganiseerd en zegt zelf daarover: *eens besmet met het begraafplaatsenvirus, altijd besmet!* Omdat wij in Israël veel familie, vrienden en kennissen hebben, komen we daar nog regelmatig. Toen Rindert en Jeannette ons vroegen in Israël enkele begraafplaatsen te fotograferen, hebben we dat graag gedaan.

Bet Shearim

Bet Shearim (betekenis: huis der poorten) is een archeologische vindplaats in Galilea, gelegen aan de voet van het Karmelgebergte, zo'n 20 kilometer ten oosten van Haifa. Bet Shearim werd gesticht in de 1^e eeuw v.Chr. tijdens het bewind van Herodes de Grote en verwoest door brand in het jaar 352. De stad kwam tot bloei na de verbanning van de joden uit Jeruzalem door de Romeinen en vooral nadat in 135 n.Chr. het *Sanhedrin* (het joodse religieuze gerechtshof) zich hier vestigde samen met veel joodse rechtsgeleerden, waaronder rabbi Jehoeda Hanassi die de *Misjna* (mondellinge toelichting op de Thora) samenstelde.

Naast de stad werd een necropolis aangelegd, uitgehouwen in de zachte kalksteen en te vergelijken met de Catacomben in Rome.

Van de stad zelf is nog weinig opgegraven, maar wel is de necropolis grotendeels blootgelegd. Het bestaat uit een gangenstelsel met 31 grotten, waarin nissen zijn uitgehakt, waar de doden in werden bijgezet en waarin zich ook veel stenen sarcofagen bevinden, vol met symboliek. De muren staan vol cijfers en inscripties in het Hebreeuws, Aramees en Grieks. Omdat rabbi Jehoeda Hanassi hier was begraven, wilden veel joden uit de omringende landen hier ook bijgezet worden. Tegenwoordig is Bet Shearim een nationaal park van Israël en is de necropolis een museum.

Haifa - Begraafplaats Tempeliers in Haifa

Met Tempeliers wordt hier niet verwezen naar de orde van de kruisridders in de Middeleeuwen ten tijde van de Kruistochten. Deze Tempeliers waren leden van het 'Tempelgesellschaft', een protestantse groepering die in Zuid Duitsland in het midden van de 19de eeuw is ontstaan. Zij hebben zich afgescheiden van de Evangelische kerk van het toenmalige koninkrijk Württemberg. De grondlegger van de beweging was Christoph Hoffman (1815-1885), die zijn idealen wilde verwezenlijken uitsluitend door te werken in het Heilig Land. In de 2de helft van de 19de eeuw en begin 20ste eeuw hebben honderden Tempeliers zich in Palestina gevestigd. Voor de Tweede Wereldoorlog verlieten de Tempeliers Palestina. Zij werden, misschien onterecht, beschuldigd van sympathie voor de nazi's.

Een van hun eerste nederzettingen was in Haifa in 1869. Hun begraafplaats is tot heden niet ver van de kustlijn van Haifa. Er zijn nu nog gebouwen uit die tijd bv. in de 'Duitse kolonie', nu opgeknapt en een geliefd uitgaanscentrum.

Ze hadden goede contacten met de Ottomanen en later met de Britten en met de Joden en de Arabieren. Ook hebben zij veel betekend voor de ontwikkeling van de landbouw in Palestina.

Indian Hindu Monument

Haifa - Britse Militaire begraafplaats Eerste Wereldoorlog.

Naast de begraafplaats van de Tempeliers ligt de Haifa War Cemetery, waar soldaten uit de British Commonwealth liggen begraven, die zijn gesneuveld in de Eerste Wereldoorlog. Het totaal aantal gesneuvelde soldaten in deze oorlog bedroeg 12.000. Zij werden begraven in Beer Sheba, Gaza, Ramle en Haifa.

Op Haifa War Cemetery, gelegen aan de Jaffa Road, zijn aparte plots voor Indiase moslim- en Indiase hindoosoldaten. In totaal liggen er 305 gesneuvelde soldaten uit de Eerste Wereldoorlog, waarvan er 86 niet zijn geïdentificeerd. Er zijn ook 36 gesneuvelde militairen uit de Tweede Wereldoorlog. Vijf kilometer ten zuidwesten van Haifa ligt het Khaya Beach War Cemetery, waar 691 militairen uit de Commonwealth en 91 uit andere landen liggen, die zijn gesneuveld in de Tweede Wereldoorlog. Tot vandaag de dag worden nog officiële herdenkingen gehouden op 11 november, 'Memorial Day' op alle militaire begraafplaatsen, zo ook in Haifa. En tot vandaag komen nog familieleden op bezoek.

Jeruzalem - Har Herzl

Har Herzl (Herzlberg), met de nationale begraafplaats van Israël ten westen van Jeruzalem, is vernoemd naar Theodor Herzl (1860-1904), de grondlegger van het moderne politieke zionisme. Zijn graf ligt op de top van de heuvel. Aanvankelijk in Wenen begraven, werd hij hier bijgezet in 1949. Yad Vashem, het monument voor de Holocaust, ligt ten westen van de Herzlberg. De belangrijkste Israëlische militaire begraafplaats ligt op de noordelijke helling. Na de onafhankelijkheidsoorlog van Israël werden vanaf november 1949 veel gevallen soldaten daar begraven. Later zijn militairen uit alle oorlogen daar begraven.

Begin jaren '50 heeft landschapsarchitect dr. Asher Chiram de begraafplaats opnieuw vormgegeven. Naast soldaten worden er belangrijke nationale figuren en politici begraven. Er is een speciaal gedeelte gereserveerd voor presidenten, premiers en anderen belangrijke personen uit de politiek, zoals Golda Meir en Yitzhak Rabin, die hier samen met zijn vrouw Leah Rabin ligt begraven. Op de begraafplaats staan veel gedenktekens, voor vermiste soldaten, terreurslachtoffers, vermoorde joodse slachtoffers en soldaten. Er vinden dan ook veel herdenkingen en vieringen plaats. Zo is er elk jaar een herdenkingsceremonie voor alle omgekomen soldaten.

Golda Meir

Theodor Herzl

Yitzhak (zwart) & Leah (wit) Rabin

